

INVESTIČNÁ VÝSTAVBA NA SLOVENSKU

– AKTUÁLNY STAV A PERSPEKTÍVY

Redakcia magazínu MOBILITA-STROJE-TECHNOLÓGIE-EKOLÓGIA ďakuje za rozhovor **prezidentovi Zväzu stavebných podnikateľov Slovenska Ing. Pavlovi Kováčikovi, PhD., MBA.** V poskytnutých odpovediach približuje aktuálny stav, prebiehajúce riešenia a niektoré problémy, s ktorými zápasia spoločnosti v stavebnom sektore. Predstavuje zároveň aktivity a perspektívy ZSPS.

Ing. Pavol KOVÁČIK, PhD., MBA, je absolventom Vysokej školy dopravy a spojov v Žiline a Vysokej školy ekonómie a managementu v Prahe. Prakticky celú profesijnú dráhu pôsobil v investičnej výstavbe na odborných a manažérskych pozíciách. Je autorizovaným stavebným dozorníkom pre inžinierske stavby a uznávaným odborníkom v oblasti stavebníctva a verejných investícií. Bol podpredsedom predstavenstva NDS a tiež generálnym riaditeľom Ředitelstva silnic a dálnic ČR. V roku 2016 bol zvolený za prezidenta Zväzu stavebných podnikateľov Slovenska. V roku 2019 ho zvolili za predsedu Dozornej rady Štátneho fondu dopravnej infraštruktúry ČR.

Ako hodnotíte vývoj slovenského stavebníctva v končiacom sa roku? Prejavil sa už vplyv spomaľovania rastu ekonomiky?

Stavebníctvu na Slovensku sa za ostatné 2 roky darilo, a to v novej výstavbe aj v opravách. Aj v tomto roku za pozitívnymi výsledkami treba hľadať predovšetkým súkromný sektor. Ale výsledky štatistického úradu za posledné mesiace potvrdzujú skutočnosť, ktorú stavebné spoločnosti citlivo vnímajú, že sa znižuje intenzita investícií v tuzemsku. Tento pokles nie je spôsobený spomalením pozemných stavieb, ale výrazným znížením prác na inžinierskych stavbách, za ostatné 4 mesiace to je medziročne o viac ako 20 %. Inžinierske stavby sú pritom doménou verejného stavebníctva, ktoré nie je od spomalenia ekonomického rastu priamo závislé.

Takto je to len na Slovensku alebo aj v okolitých krajinách?

Podľa posledného prieskumu CEEC Research sa v Českej republike očakáva rast stavebnej produkcie o 2,1 % ťahaný predovšetkým výstavbou dopravnej infraštruktúry, ktorá medziročne rastie o 4,3 %. V susednom Poľsku je tiež rast verejných investícií. Preto príčiny tejto situácie hľadáme na Slovensku.

Kde vidíte príčiny takéhoto rozdielu? Je na Slovensku nedostatok financií na verejné investície?

Z pozície predsedu dozornej rady SFDI (Štátniho fondu dopravní infraštruktúry) v Českej republike môžeme porovnávať spôsob financovania, ale aj prístupu verejných investorov na Slovensku a v Česku. Zatiaľ čo na Slovensku sa úspech zúžil na vyčerpanie eurofondov z operačného programu Integrovaná infraštruktúra, v ČR sme si to dali ako absolútny základ. Napríklad pre SŽDC (obdoba ŽSR) sme získali na urýchlenie modernizácie českých železníc úverový rámec z Európskej investičnej banky vo výške 4 mld. eur na 10 rokov. Viac finančných prostriedkov mohlo napríklad Slovensko čerpať z programu CEF (tzv. nástroj na prepájanie Európy – pozn. red.) a ďalších zdrojov „Junckeroého balíčka“ nad rámec „klasických eurofondov“. Dnes nie je šanca situáciu zvrátiť, keďže tieto programy sa končia spolu s aktuálnym programovým obdobím EÚ a konkrétne projekty sme nepripravili.

Čo považujete aktuálne za najväčší problém nášho inžinierskeho stavebníctva?

V posledných dvoch-troch rokoch sa opätovne prejavujú problémy s neúmerne sa predlžujúcimi lehotami prípravy stavieb, povolovacích konaní, ako aj zásadné nedostatky vo verejnom obstarávaní. Ako ďalší problém vnímam, že vo verejnom stavebníctve stále konzervujeme priemernosť tým, že prakticky všetky verejné súťaže naši verejní investori naďalej vyhodnocujú na základe najnižšej ceny, keď kvalita realizácie diela a realizačného tímu, riešenie rizík a ďalšie parametre nevstupujú do hodnotenia. Jednou z mála výnimiek bolo verejné obstarávanie na výstavbu R2 Kriváň – Mýtina v roku 2018 vypísané NDS, s viacerými kritériami vzťahujúcimi sa ku kvalite tímu, k ekológii a nákladom na údržbu. Všetky nasledujúce súťaže však NDS vypísala opäť len na najnižšiu cenu. K forme verejných súťaží na najnižšiu cenu sa pridávajú niekedy až triviálne nedostatky v kvalite súťažných dokumentácií. To má za následok, že naozaj kvalifikovaní dodávatelia sa na takýchto súťažiach ani nezúčastnia, pretože to pre nich nemá zmysel a takto sú súťaže predurčené na to, aby v nich uspeli druhotriedne firmy, prípadne špekulanti ochotní ísť do rizík, ktoré takéto nejasné súťažné podmienky obsahujú.

Ako z toho von?

Najprv si musíme povedať o príčinách. Tou prvou je personálny problém. Musíme do investorských organizácií vrátiť odbornú úroveň a profesionalitu. Politickými nomináciami straníckych kamarátov na odborných pozíciách nie je možné vybudovať profesionálne organizácie schopné držať krok s vývojom v inžinierskom stavebníctve. Druhou sú prichádzajúce dramatické zmeny v inžinierskom stavebníctve, vyžadujúce zmeny doterajších prístupov. Či už ide o BIM, nové technológie, alebo zmeny financovania. Odborníci ZSPS dnes pracujú na medzinárodných projektoch v oblasti vzdelávania, verejného obstarávania či inžinierskej prípravy. Ja sám som v roku 2018 a 2019 bol členom tímu pre prípravu PPP projektu D4 v Českej republike alebo pri príprave novely zákona o urýchlení prípravy stavieb infraštruktúry, ktorá mimochodom získala ocenenie Zákon roka 2018. V Bulharsku pracujeme na implementácii moderných metód verejného obstarávania a tiež v oblasti vzdelávania. Na Slovensku za záujem o tento potenciál zo strany verejných inštitúcií len rozbieha.

Na Slovensku máme predsa aj úspešne zrealizované projekty.

Áno, k veľmi úspešným projektom možno zaradiť prípravu a výstavbu PPP rýchlostnej cesty R1 pri Nitre a prípravu PPP projektu D4/R7, ktoré dostali medzinárodné ocenenia, alebo prípravu infraštruktúry pre automobilku Jaguar Land Rover. Všetky tieto úspešné projekty v rokoch 2012 – 2016 pripravovali a realizovali odborníci zo Slovenska, konkrétne z NDS, Ministerstva dopravy a výstavby a slovenských realizačných organizácií. NDS tiež v roku 2015 získala medzinárodné ocenenie za opatrenia v oblasti bezpečnosti diaľnic. Žiaľ, väčšina z týchto odborníkov dnes v NDS a MDV SR už nepracuje.

Boli ste, i keď nie dlho, aj generálnym riaditeľom Ředitelstva silnic a dálnic v susednom Česku.

Aké sú rozdiely?

ČR zápasí s podobnými problémami ako na Slovensku. Česi nám v dobrom zmysle slova závideli úspešný boom inžinierskej prípravy a výstavby diaľnic v rokoch 2014 – 2016 a úspešnú premenu NDS na modernú akciovú spoločnosť. Aj to bol jeden z dôvodov, prečo ma pán premiér Babiš požiadal o implementáciu podobných krokov ako v minulosti v NDS. Mojou hlavnou úlohou bolo pripraviť plán zmeny organizácie ŘSD a jej transformácie na akciovú spoločnosť.

Cítite sa odborníkom viac v stavebníctve alebo v doprave?

Stavebníctvo a doprava spolu úzko súvisia. A to preto, že investičná výstavba, opravy a údržby predstavujú dlhodobu asi 30 % výkonov slovenského stavebníctva a, naopak, finančné výdavky v doprave vynakladané na výstavbu, stavebné opravy a údržbu dopravnej infraštruktúry predstavujú 50-60 %. Bez znalostí vízie a trendov rozvoja dopravných módov nemôžete úspešne pôsobiť v príprave a navrhovaní dopravných stavieb s predpokladanou životnosťou 50 až 100 rokov.

ZSPS sa venuje moderným metódam verejného obstarávania už dlhšie. Aké sú aktuálne aktivity a čo v tejto oblasti pripravujete?

Už v roku 2017 v spolupráci so slovenským Úradom pre verejné obstarávanie (ÚVO) a Asociáciou pre rozvoj infraštruktúry (ARI) sme pripravili metodiku viackritériového hodnotenia ekonomickej výhodnosti ponúk – metódou BEST VALUE. Odvtedy sme zorganizovali viacero školení i konferencií. Na Slovensku sme po viac ako roku nakoniec rozbehli prípravnú komunikáciu so ŽSR na prípravu pilotného verejného obstarávania. V susednom Česku už pritom v roku 2018 a 2019 naši kolegovia úspešne pripravili a realizovali dve takéto verejné obstarávania. Naposledy sme 26. 11. 2019 v Prahe spoluorganizovali medzinárodný seminár práve na best practice oboch pilotných projektov.

Ako vidíte budúcnosť stavebníctva?

Potvrdzuje sa náš názor, že komplexné zmeny – zamerané špecificky na sektor stavebníctva – sú nevyhnutné a politici by nemali s prípravou na ne otáľať. V ZSPS máme pripravených viacero návrhov a riešení v oblasti financovania projektov, zmluvných vzťahov účastníkov výstavby a zlepšenia podmienok podnikania v stavebníctve. Ide o celý balík dlhodobu diskutovaných tém, ako napríklad príprava nového stavebného zákona, certifikácia stavebných dodávateľov a živnostenský zákon či moderné metódy verejného obstarávania. Čo sa týka budúcnosti, stavebníctvo napreduje hlavne v oblasti BIM (Building Information Modeling) a nových inovatívnych technológií. Informačné modelovanie stavieb sa stáva témou číslo jeden a rezonuje naprieč stavebným trhom. Riešime v tejto oblasti otázky pripravenosti štátu na implementáciu BIM a elektronizáciu stavebníctva na Slovensku. Hlavnou brzdou pri zavádzaní tohto progresívneho prístupu do verejného stavebníctva je chýbajúca legislatíva a štandardy a tiež odborne preškolení pracovníci stavebných úradov i verejných investorov.

www.zsps.sk